

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KALBOS KONSTITUCINIO
ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KALBOS ĮSTATYMO
NR. I-779 PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projektas, Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo Nr. I-779 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas, Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo įgyvendinimo“ Nr. I-789 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengti siekiant pakeisti šiuo metu galiojantį LR valstybinės kalbos įstatymą atnaujintu LR valstybinės kalbos konstituciniu įstatymu. Dar 1995 metais priimtas LR valstybinės kalbos įstatymas yra pasenęs, neatitinka šiuolaikinių realijų – niekaip neaptariamos informacinės technologijos ir kita. Nuo senojo LR valstybinės kalbos įstatymo priėmimo Seime buvo sukurta ne viena darbo grupė Kalbos įstatymo projektui paruošti, paskutinis toks projektas buvo pateiktas 2013 metais, gautos institucijų pastabos, tačiau per aštuonerius metus net ir atnaujintas įstatymo projektas paseno, nebeatitinka kai kurių šiuolaikinių realijų.

Dabar galiojančiame įstatyme yra smulkmeniškai reguliuojamų dalykų, kurie dėl savo specifikos arba yra praradę aktualumą, arba juos reiktų pernelyg dažnai keisti ir tikslinti. Siūloma Konstitucinio Kalbos įstatymo versija būtų skirta reguliuoti tik esminius lietuvių kalbos egzistencijos klausimus.

Teikiamų įstatymų projektų tikslas yra atnaujinti LR valstybinės kalbos konstitucinį įstatymą taip, kad jis atitiktų šiuolaikines gyvenimo realijas, nubrėžtų esmines kalbos politikos, tvarkybos ir norminimo kryptis.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų inicijavo ir parengė Seimo narė Dalia Asanavičiūtė.

3. Dabartinis Įstatymų projektuose aptartų teisinių santykių reguliavimas

Šiai dienai valstybinės kalbos apsaugą ir raidą – vartojimą, norminimą, taisyklingumą – reglamentuoja LR valstybinės kalbos įstatymas.

Įstatyme reguliuojamos LR valstybinės kalbos įstatymo tvarkos, kategorijos ir kiti įstatymo taikymo klausimai. Prieš 27 metus priimtas įstatymas yra pasenęs teisės normų pateikimo ir teisės technikos, taikymo požiūriu. Nėra tinkamai apibrėžtos įstatyme vartojamos sąvokos, pasikeitusi terminija, dalis teisės normų yra praradę aktualumą, o kai kurie valstybinės kalbos vartojimo aspektai yra apskritai neapibrėžti.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir laukiami teigiami rezultatai

Siūlomas naujas LR valstybinės kalbos konstitucinis įstatymas perima dalį senų LR valstybinės kalbos įstatymo nuostatų, tačiau turi keletą pakeitimų bei papildymų. Projekte apibrėžiamos kai kurios įstatyme vartojamos sąvokos, papildomos šio įstatymo reguliavimo sritys (pavyzdžiui, nustatomas valstybinės lietuvių kalbos vartojimas naudojantis informacinėmis technologijomis). Siūlomas naujas įstatymas būtų mažiau detalus, reguliuotų tik esminius valstybinės kalbos vartojimo, norminimo ir kitus svarbius klausimus, o šių klausimų detalesnis reguliavimas būtų perkeltas į poįstatyminius teisės aktus. Tokiu būdu sudarant galimybes įstatymų leidėjams prisitaikyti prie dažnai besikeičiančių šiuolaikinio gyvenimo realių.

Įstatymas leis užtikrinti tinkamą lietuvių kalbos funkcionalumą visose viešojo gyvenimo srityse, numatys kalbos vartojimo, darybos, norminimo bei apsaugos klausimus. Įstatymo rengėjai atsižvelgė į ES teisės normas, siekdami kad naujasis įstatymas atitiktų Lietuvos Respublikos įsipareigojimus numatytus tarptautinėse sutartyse.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamos priimto įstatymo pasekmės nenumatomos. Atvirkščiai, priimtas įstatymas turės teigiamą poveikį, kadangi bus atnaujintos pasenusios sąvokos, nustatytas reguliavimas naujai atsiradusiose viešojo gyvenimo srityse, pvz., informacinių technologijų srityje, taip pat įstatymo nuostatos atitiks ES teisės normas.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai neturės.

7. Galima priimtų įstatymų įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų priėmimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti, panaikinti ar priimti, priėmus teikiamus Įstatymų projektus

Kadangi naujasis LR valstybinės kalbos konstitucinis įstatymas keičia senąjį LR valstybinės kalbos įstatymą, yra būtina LR valstybinės kalbos įstatymą pripažinti netekusiu galios, taip ir LR įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo įgyvendinimo“. Kadangi LR valstybinės kalbos įstatymas jau yra įrašytas Lietuvos Respublikos konstitucinių įstatymų sąrašo konstituciniame įstatyme, jo keisti nereikėtų.

10. Įstatymų projektų atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, Įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Teikiami Įstatymų projektai atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus. Įstatymų projektais keičiamuose įstatymuose įstatyme vartojamos sąvokos ir (ar) jas įvardijantys terminai nekeičiami, taip pat nesiūlomos naujos sąvokos.

11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymų projektai atitinka Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir parengimo terminai

Siekiant į teisinę sistemą inkorporuoti siūlomas Įstatymų projektų nuostatas nereikia jokių papildomų įgyvendinamųjų aktų priėmimo.

13. Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšos, kurių prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymų projektų įgyvendinimui papildomų valstybės biudžeto ar kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

LR valstybinės kalbos konstitucinis įstatymas yra parengtas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. IX-1595 priimtas Valstybinės kalbos politikos 2003-2008 m. gaires, taip pat 2018 m. birželio 27 d. priimtą Seimo nutarimą Nr. XIII-1318 „Dėl Valstybinės kalbos politikos 2018-2022 metų gairių“ bei 2020 m. spalio 13 d. Seimo nutarimą Nr. XIII-3324 „Dėl lietuvių kalbos plėtros skaitmeninėje terpėje ir kalbos technologijų pažangos 2021-2027 metų gairių patvirtinimo“. Projektas parengtas remiantis ir 2013 m. teiktu LR valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projektu Nr. XIIP-558 bei pateiktas Europos teisės departamento, Teisės departamento, Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvadas, gautas pastabas 2013 m. teiktam LR valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projektui Nr. XIIP-558.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“, yra „kalba“, „valstybinė kalba“, „bendrinė lietuvių kalba“, „kalbos tvarkyba“, „kultūros paveldas“, „oficialioji kalba“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomi pagrindimai ir paaiškinimai neteikiami.

Teikia

Seimo nariai